

Elintarviketurvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

16 Jäljitettävyys ja takaisinvedot

16.3 EU:n yhteisen kalastuspolitiikan säätämä kalastustuotteiden jäljitettävyys sanktiomenetelmineen

Toistaiseksi arviointitulos ei näy julkaistavalla asiakirjalla eli Oiva-raportilla. Tämän kohdan valvonta ei ole elintarviketurvallisuusvalvontaa. Kunnallinen elintarvikevalvonta raportoi epäillyt EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomukset ja havaitut EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomukset Ruokaviraston maaseutulinjalle käyttäen Seuraamus-järjestelmää:
<https://seuraamus.mmm.fi/seuraamus/index.html>.

Huomioitavaa:

Tämän kohdan valvonta on EU:n yhteisen kalastuspolitiikkalainsäädännön edellyttämää valvontaa. Huomioitavaa on siten, että terminologia – esim. "erä" poikkeaa elintarvikelainsäädännön terminologiasta. Kalastuspolitiikkalainsäädännössä "erä" ei tarkoita valmistuserää. "Erällä" tarkoitetaan kalastus- tai vesiviljelytuotteiden yksiköistä koostuvaa erää. Tästä termistä "erä" käytetään selvyyden vuoksi tässä ohjeessa jatkossa termiä YKP-erä.

Edellä mainittujen kalastus-/vesiviljelytuote-erien on oltava jäljitettävissä ketjun jokaisen toimijan osalta suoraan kalaerän pyyntiin/nostoon kaikista tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa aina vähittäismyyntiin saakka.

YKP-erää koskevien tietojen on oltava saatavilla niin, että viranomainen voi tutustua niihin milloin tahansa, eli käytännössä tarkastuskäynnin aikana.

Tämä kohta tarkastetaan koskien sekä EU-maista että kolmansista maista peräisin olevia kalastus- ja vesiviljelytuotteita. Tämä kohta tarkastetaan, kun toimija käsittelee ja/tai pitää kaupan:

- merestä pyydettyjä kalastustuotteita
- meressä tai sisävesistöissä viljeltyjä kalastustuotteita.

YKP-eräjäljitettävyysvaatimukset koskevat ainoastaan ihmisravinnoksi tarkoitettuja kalastus- ja vesiviljelytuotteita.

Tämän kohdan jäljitettävyysvaatimukset eivät koske seuraavia tuoteryhmiä:

- elävät, tuoreet, jäähdytetyt tai jäädytetyt nilviäiset
- elävät, tuoreet, jäähdytetyt tai jäädytetyt äyriäiset
- kalavalmisteet (esim. kalapuikot) ja -säilykkeet.

Tämän kohdan jäljitettävyysvaatimukset koskevat seuraavia tuoteryhmiä:

- eläviä kaloja, tuoreita kaloja, jäähdytettyä kalaa, jäädytettyä kalaa
- jäähdytettyjä tai jäädytettyjä kalafileitä tai muuta kalanlihaa
- jäähdytettyä tai jäädytettyä mursketta tai jauhetta

Elintarviketurvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

- kuivattuja, suolattuja, savustettuja ja hiillostettuja kaloja
- mätiiä
- pellettejä.

Samanaikaisesti suositellaan tarkastettavan kohta 13.5 Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden erityislainsäädännön edellyttämät pakkausmerkinnät sekä kohta 16.4 Dioksiinipoikkeuksen alaisen kalan ja kalastustuotteiden jäljitettävyyttä.

Tarkastettavia asioita:

Vaatimusten toteutumista arvioidaan tarkastamalla seuraavia asioita, esimerkiksi 1-3 eri tuotanto- ja/tai toimituserää / raaka-ainetta / tuotetta, toiminnan luonne ja laajuus huomioiden. Tarkastus on suositeltavaa aloittaa tarkastelemalla toimijan YKP:n mukaista jäljitettävyyttä koskevaa omavalvontajärjestelmää yleisellä tasolla:

- Tunteeko toimija YKP:n ja sen eräjäljitettävyyksivaatimukset ja
- Onko toimijalla järjestelmä YKP-eräjäljitettävyystietojen ja -vaatimusten hallintaan.

Lisäksi tarkastetaan:

- YKP-eriä koskevien kaikkien tietojen on oltava saatavilla niin, että viranomainen voi tarkastaa ne milloin tahansa.
- Toimijoiden jäljitettävyyttä: Toimija pystyy yksilöimään (eli tunnistamaan) kalastus- ja vesiviljelytuotteiden välittömät toimittajat ja ostajat (poislukien lopulliset kuluttajat).
- YKP-erän tiedot:
 - YKP-erään tulee liittää eräkohtainen koodi ja YKP-erää koskevat tiedot.
 - Tiedot tulee liittää eriin koodin, viivakoodin tai elektronisen sirun kaltaisen tunnistamisvälineen avulla taikka käyttäen merkintäjärjestelmää.
 - "Liittää" tarkoittaa, että tiedot voivat olla esim. kaupallisessa asiakirjassa. Kaupallinen asiakirja ja YKP-erä tulee olla liitettävissä toisiinsa yksilöivän koodin avulla.
 - Tuotanto- tai toimituserään sisältyvien YKP-erän tietojen tulee seurata jokaista tuotanto- tai toimituserää koko toimijaketjun ajan.
 - Mikäli YKP-eriä yhdistellään, tulee alkuperäisten YKP-erien tietojen edelleen seurata uutta muodostettua tuotanto- tai toimituserää.
 - Mikäli YKP-erä jaetaan osiin, tulee alkuperäisen YKP-erän tietojen edelleen seurata uusia muodostettuja tuotanto- tai toimituseriä. Jokaista tuotanto- tai toimituserää kohti, läpi koko ketjun, tulee siten olla osoitettavissa seuraavat siihen sisältyvien YKP-erien tiedot:

EU-maiden kalastusaluksilla merestä pyydetty kalastustuotteet tai EU-maissa viljelty vesiviljelytuotteet:

- YKP-erän yksilöivä tunnistenumero
- kalastusaluksen ulkoinen tunnistenumero ja nimi tai vesiviljelytuotantoyksikön nimi ja rekisterinumero
- kunkin lajin kolmikirjaiminen FAO:n koodi
- saaliin pyyntipäivämäärä tai vesiviljelytuotteen tuotantopäivä

Elintarvikeeturvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

- kunkin lajin määrät nettopainoina ilmaistuna kilogrammoina tai tapauksen mukaan (käytännössä Itämerestä kalastettu lohi) kappalemäärä
- kalastetun saaliin osalta kalastusalue ja vesiviljelytuotteiden osalta tuotantoalue (merialue, jossa vesiviljelylaitos sijaitsee)
- toimittajan nimi ja osoite.

Kolmansista maista tuodut kalastustuotteet:

- kaikista erään sisältyvistä kalastustuotteista pyyntialuksen / pyyntialusten IMO-numerot [seitsemännumeroinen tunnistenumero, jonka Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) myöntää kalastusaluksille] ja asetuksen (EY) N:o 1005/2008 mukaisen saalistodistuksen tiedot.

Kolmansista maista tuodut vesiviljelytuotteet:

- kaikista erään sisältyvistä vesiviljelytuotteista vesiviljelyn tuotantoyksikön nimi ja, mikäli käytettävissä, rekisterinumero.

YKP-eräjäljitettävyyssvaatimuksissa edellytetyt tiedot pitää asettaa 10.1.2026 alkaen saataville digitaalisesti sille toimijalle, jolle kalastus- tai vesiviljelytuote toimitetaan sekä pystyä esittämään ne digitaalisessa muodossa toimivaltaisille viranomaisille tarkastuskäynnin aikana. Toimijan on siis 10.1.2026 alkaen lähetettävä (asiakkaalleen) ja säilytettävä YKP-eräjäljitettävyyss tiedot sähköisessä muodossa. Esimerkiksi pdf-tiedosto ja/tai sähköposti tulkitaan riittäväksi. Hyväksytyt elintarvikehuoneiston osalta toimijan on säilytettävä elintarvikkeiden jäljitettävyyss tietoja vähintään kaksi vuotta elintarvikkeiden viimeisen käyttöajankohdan tai vähimmäissäilyvyysajan jälkeen, joten YKP-tiedot vuosilta 2024 ja 2025 saavat olla esitettävissä paperilla.

- Sisäinen jäljitettävyys. Mikäli toimija yhdistää YKP-eriä tai jakaa YKP-erän osiin, on uusi erämuodostus dokumentoitava ja dokumentit tulee säilyttää järjestelmällisesti, digitaalisessa muodossa.
 - Ketjun toimijakohtaisia yhdistämis- tai jakamisvaiheita ja niiden tietoja ei edellytetä ketjussa mukana kuljetettavaksi tiedoksi.

Huom! Oiva-arviointi niissä tapauksissa, kun Suomen ulkopuolella sijaitseva toimija (esim. Ruotsissa sijaitseva kalanviljelylaitos) ei ole toimittanut YKP-säädösten edellyttämiä tietoja: ko. tietopuutteita ei oteta huomioon oiva-arvioinnissa, vaan valvontakohteelle annetaan **neuvontaa**.

OIVALLINEN

Toiminta on vaatimusten mukaista.

- Toimija pystyy yksilöimään kalastus- ja vesiviljelytuotteiden välittömät toimittajat ja ostajat (poislukien lopulliset kuluttajat) YKP-eräkohtaisesti.

Elintarviketurvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

HYVÄ

- YKP-eriä koskevat tiedot ovat saatavilla digitaalisessa muodossa niin, että toimivaltainen viranomainen voi tutustua niihin milloin tahansa.
- Erissä on koodi- tai vastaava merkintä.
- Edellytetyt YKP-erän tiedot on liitetty erään.
- Sisäinen jäljitettävyyden toimii (mahdolliset yhdistämiset ja jakamiset on dokumentoitu digitaaliseen muotoon).

Toiminnassa on pieniä epäkohtia, jotka eivät heikennä elintarviketurvallisuutta eivätkä johda kuluttajaa harhaan.

Toimija pystyy yksilöimään kalastus- ja vesiviljelytuotteiden välittömät toimittajat ja ostajat (poislukien lopulliset kuluttajat) YKP-eräkohtaisesti.

Yksittäisiä puutteita tai pieniä epäkohtia ovat esimerkiksi:

- YKP-eriä koskevien tietojen hallinnassa tai sisäisessä jäljitettävyydessä on pieniä epäkohtia (esimerkiksi pieni osa tiedoista on vain paperitallenteina), jotka eivät kuitenkaan estä vakuuttumasta tietojen paikkansapitävyydestä.
- Toimijalla on itsellään YKP-erätiedot, mutta tiedot eivät kuitenkaan ole saatavilla tarkastuskäynnin aikana, vaan toimija säilyttää niitä digitaalisessa muodossa tavalla tai paikassa, josta ne eivät ole viranomaisen tarkastettavissa milloin tahansa. Toimija pystyy korjaamaan säilytystavan käytännössä saman päivän kuluessa.
- Tuotannon välituotteissa (esimerkiksi kirjolohimassa allasvaunussa) ei ole systemaattisesti eräjäljitettävyyserämerkintää.
- Sisäisen jäljitettävyyden dokumentoinnissa on yksittäisiä puutteita. Toimija pystyy esittämään tarkastuksen aikana korjaustoimet, jotka johtavat havaitun puutteen osalta pysyvään säädösvaatimukset täyttävään ratkaisuun.

KORJATTAVAA

Toiminnassa on epäkohtia, jotka heikentävät elintarviketurvallisuutta tai johtavat kuluttajaa harhaan. Epäkohdat on korjattava määräajassa.

Toimijalla on selviä, määräajassa korjattavia virheitä/puutteita YKP-eräkohtaisissa toimittaja- ja/tai ostajatiedoissa, YKP-eriä koskeissa tiedoissa tai sisäisessä jäljitettävyydessä. Tällaisia virheitä/puutteita ovat esimerkiksi:

- YKP-eräkohtaisten välittömien toimittajien tai ostajien yksilöinnissä on selviä puutteita.
- Toimijalla ei ole itsellään YKP-eriä koskevia tietoja hallussaan. Hän saa ne kuitenkin hankittua jälkikäteen tuotteiden toimittajilta.

Elintarviketurvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

- YKP-eriä koskevia tietoja puuttuu tarkastushetkellä, eikä toimija pysty lainkaan toimittamaan niitä.
- Eräkohtaisen tunnistenumeron tai koodin tai merkintäjärjestelmän käyttö on sekavaa tai puutteellista niin, että YKP-erää koskevien tietojen yhdistäminen valmistus- ja/tai toimituserään on epävarmaa.
- YKP-eriä koskevat tiedot on yhdistettävissä muodostettuihin eriin, mutta tunnistenumeroa tai koodia tai merkintäjärjestelmää ei ole lainkaan käytössä.
- Sisäisen jäljitettävyyden dokumentoinnissa on merkittäviä puutteita.

KORJATTAVAA-tapaukset tulkitaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomuksiksi ja kunnallinen elintarvikevalvonta raportoi epäillyt EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomukset ja havaitut EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomukset Ruokaviraston maaseutulinjalle käyttäen Seuraamus-järjestelmää <https://seuraamus.mmm.fi/seuraamus/index.html>. Ruokavirasto opastaa ja auttaa ilmoituksen tekemisessä.

(ks. Valtioneuvoston asetus 1442/2014).

HUONO

Toiminnassa on epäkohtia, jotka vaarantavat elintarviketurvallisuutta tai johtavat kuluttajaa oleellisesti harhaan, tai toimija ei ole korjannut epäkohtia määräaikaan mennessä.

Tällaisia epäkohtia ovat esimerkiksi:

- Toimija ei pysty yksilöimään YKP-eräkohtaisia kalastus- ja vesiviljelytuotteiden välittömiä toimittajia tai ostajia.
- YKP-eriä koskevat tiedot puuttuvat merkittävältä osin, eikä toimija pysty toimittamaan niitä.
- Toimija ei kiinnitä erään koodia tai vastaavaa erän yksilöivää tunnistetta, eikä merkintäjärjestelmää ole käytössä.
- Toimija jakaa tai yhdistää YKP-eriä systemaattisesti, mutta sisäistä jäljitettävyyden järjestelmää ei ole.

HUONO-tapaukset tulkitaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomuksiksi ja kunnallinen elintarvikevalvonta raportoi havaitut EU:n yhteisen kalastuspolitiikan rikkomukset Ruokaviraston maaseutulinjalle käyttäen Seuraamus-järjestelmää <https://seuraamus.mmm.fi/seuraamus/index.html>. Ruokavirasto opastaa ja auttaa ilmoituksen tekemisessä.

(ks. Valtioneuvoston asetus 1442/2014).

Aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita (huomioitava muutoksineen):

- Neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008

Elintarviketurvallisuus

Oiva-arviointiohje hyväksytyille elintarvikehuoneistoille

- ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta, art. 4 momentit 2, 19, 20 ja 22, art. 56 a, 57 ja 58
- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 404/2011 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, art. 66 ja 67
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2023/2842, annettu 22 päivänä marraskuuta 2023, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 1967/2006 ja (EY) N:o 1005/2008 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 ja (EU) 2019/473 muuttamisesta kalastuksenvalvonnan osalta, 1 art. i 20), 56 a art., 58 art. 1. - 6. mom., 82 art. 1 mom., 85 art. 1 mom., 89 art. 1 mom., 89 a art.
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1379/2013 kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1184/2006 ja EY N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 kumoamisesta, art. 5
 - 1188/2014 Laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta 1, 2, 4, 7, 11, 12, 17, 35, 49 20 ja 22 mom., 50 ja 53 §
 - Elintarvikelaki 297/2021 14 § 2 mom.

Päivitykset versioon 4:

- Lisätty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2023/2842. Asetuksella (EU) 2023/2842 muutetaan asetusta (EU) 1224/2009.
- Poistettu linkit MMM:n vanhentuneisiin tiedotteisiin.
- Ohjeen terminologiaa päivitetty.
- Ohjeeseen lisätty EU-asetuksen (EU) 2023/2842 mukaiset valvottavat asiat: Kohta tarkastetaan myös silloin, kun toimija käsittelee ja/tai pitää kaupan kolmansista maista peräisin olevia tai kolmansien maiden kalastusalueiden pyytämiä kalastustuotteita. Kohta tarkastetaan myös koskien sisävesistöissä viljeltyjä vesiviljelytuotteita. Aiemmin kohta on tarkastettu vain EU-maiden kalastusalueilla merestä pyydettyjä kalastustuotteita tai EU-maissa meressä viljeltyjä vesiviljelytuotteita koskien. Lisätty 10.1.2026 alkaen vaatimus tietojen digitaalisesta saatavuudesta.
- Ohje julkaistaan osana ”Oiva-arviointiohjeet Hyväksytyille elintarvikehuoneistoille” -kokonaisuutta Ruokaviraston verkkosivuilla. Ohje on aiemmin ollut piilotettu.